

چرا باید در خانواده همکاری داشته باشیم؟

بحث و گفت و گو کنید.

همکاری یعنی چه؟

چرا ما در انجام کارها باید با یک دیگر همکاری کنیم؟

آموختیم که هر یک از ما عضو گروهی به نام خانواده ایم و در این گروه نقش‌های معینی را بر عهده داریم. ما با عمل کردن به این نقش‌ها، وظیفه‌ی خود را به عنوان عضوی از خانواده انجام می‌دهیم و با سایر اعضای خانواده، همکاری داریم.

امام خمینی (ره) همیشه در کارهای منزل کمک می‌کردند و به ما نیز می‌گفتند: کمک از بهشت آمده است.

انجام دادن بعضی از کارها بدون همکاری یک دیگر امکان پذیر نیست.

فرض کنید که منزل شما به نقاشی نیاز دارد. شما با سایر اعضای خانواده قرار می‌گذارید که قبل از فرا رسیدن عید نوروز، خانه را رنگ آمیزی کنید.

هریک از اعضای خانواده در رنگ آمیزی منزل وظیفه‌ای را بر عهده می‌گیرد. برای نقاشی یک ساختمان، کارهای زیادی باید انجام شود. فرض می‌کنیم که پدر شما کار اصلی را در نقاشی ساختمان به عهده دارد؛ او رنگ‌ها را با هم ترکیب می‌کند و سپس با فرچه‌ی آمیخته به رنگ، بر دیوارها می‌کشد. مادر شما در جابه‌جا کردن وسایل منزل و لگه‌گیری‌ها کمک می‌کند. خواهرتان کار پهن کردن روزنامه در جاهای مناسب و آوردن وسایل و ظرف‌های مورد نیاز را بر عهده دارد. شما نیز احتمالاً فرچه‌های نقاشی را برای پدرتان تمیز می‌کنید و در رنگ زدن او را یاری می‌دهید. شما با انجام دادن این کارها علاوه بر همکاری با سایر اعضای خانواده، یاد می‌گیرید که چگونه نقاشی کنید.

پس شما با هم همکاری می‌کنید تا بتوانید کار نقاشی منزل را به خوبی انجام دهید. در خانواده‌ای مثل خانواده‌ی شما، پدر و مادر از فرزندان خود راضی و خشنودند؛ زیرا آن‌ها وظایف خود را به خوبی انجام می‌دهند.

آیا تنها در کار نقاشی کردن منزل می‌توان همکاری کرد؟

در خانواده‌ی خود در چه کارهایی با یکدیگر همکاری می‌کنید؟

در یک خانواده روزانه کارهای متعددی باید انجام گیرد. همه‌ی اعضای خانواده می‌توانند در بیش‌ترین کارها همکاری داشته باشند؛ مثلاً هر یک از شما وقتی برای آماده کردن صبحانه وظیفه‌ای را بر عهده می‌گیرید و انجام می‌دهید، درواقع با خانواده‌ی خود همکاری می‌کنید؛ برای نمونه:

پدر جای را آماده می‌کند؛

برادر نان می‌خرد؛

خواهر سفره‌ی صبحانه را پهن می‌کند؛

مادر نیز وسایل صبحانه را در سفره می‌چیند.

در بعضی از خانواده‌ها، بین اعضا همکاری وجود ندارد یا ضعیف است. در این صورت، ممکن است همه‌ی کارهای منزل یا بخش عمده‌ی آن‌ها بر عهده‌ی یک نفر - مثلاً

مادر خانواده - قرار گیرد و سایر اعضای خانواده فقط کارهای شخصی خود را انجام دهند. برای مثال، ممکن است هنگام آماده کردن صبحانه،

پدر هم چنان در خواب باشد؛

خواهر مشغول آماده کردن وسایل خود برای رفتن به مدرسه باشد؛

برادر نیز در حال گوش دادن به رادیو و خمیازه کشیدن باشد؛

درحالی که مادر صبح زود نان خریده است و چای را آماده کرده و اکنون مشغول پهن کردن سفره‌ی صبحانه است. او به همین ترتیب، سایر کارهای مربوط به صبحانه، ناهار و شام را انجام خواهد داد.

در این خانواده، بیش‌تر کارها بر دوش یک نفر - یعنی مادر - است. حال اگر مادر شاغل هم باشد، باید بیش‌تر زحمت بکشد و علاوه بر کارهای بیرون از منزل، کارهای داخل منزل را نیز انجام دهد.

بحث و گفت‌وگو کنید.

شما فکر نمی‌کنید که چنین مادری زود از پا در می‌آید و مریض و ناتوان

می‌شود؟

آیا اعضای این خانواده می‌توانند ادعا کنند که با یک‌دیگر صمیمی و

مهربان‌اند؟ چرا؟

چنین خانواده‌ای که اعضای آن در انجام دادن کارها با یک‌دیگر همکاری

نمی‌کنند، با چه مشکلاتی روبه‌رو می‌شود؟

همه‌ی ما موظفیم که با خانواده‌ی خود همکاری داشته باشیم و به نقش‌ها و وظایف خویش عمل کنیم. عمل کردن به نقش خود عبارت است از انجام دادن وظایفی که سایر اعضای خانواده از ما به‌عنوان عضوی از خانواده انتظار دارند. هر چه در انجام نقش‌های خود بیش‌تر تلاش کنیم، خانواده‌ای صمیمی‌تر، روابطی دوستانه‌تر و در نتیجه، زندگی بهتری خواهیم داشت.

به نظر شما برای این که اعضای خانواده با هم بیش‌تر همکاری داشته باشند، چه باید کرد؟

خلاصه کنید.

– ما باید در کارها با دیگران همکاری کنیم.

.....
.....
.....

پرسید و پاسخ دهید.

– عمل کردن به نقش یعنی چه و چه تأثیری بر روابط اعضای خانواده

دارد؟

.....
.....
.....

فعالیت خارج از کلاس

۱– شعر یا ضرب‌المثلی درباره‌ی همکاری پیدا کنید و در دفتر خود

بنویسید.

۲– یک روز که از خانه به مدرسه می‌آیید، در روابط مردم با یک دیگر

دقت کنید و نمونه‌هایی از همکاری کردن یا همکاری نکردن آن‌ها را با

یک دیگر در دفتر خود یادداشت کنید. درباره‌ی فواید و زیان‌های هریک از

این نمونه‌ها در کلاس توضیح دهید.

۳– نظر خود را درباره‌ی عکس صفحه‌ی ۲۰ در چند سطر بنویسید.

در چه مواردی با یک دیگر مشورت می‌کنیم و چرا؟

بیندیشید و مقایسه کنید.

همه‌ی شما قبل از این که کاری را انجام دهید، در مورد آن فکر می‌کنید.
فرض کنید می‌خواهید کتابی غیردرسی را برای مطالعه در اوقات فراغت خود
انتخاب کنید.

در انتخاب این کتاب چه ملاک‌هایی را در نظر می‌گیرید؟
ابتدا به صورت فردی به این سؤال بیندیشید و پاسخ خود را یادداشت کنید.
سپس پاسخ‌ها را در کلاس با یک‌دیگر مقایسه نمایید.
چه نتیجه‌ای می‌گیرید؟
آیا پاسخ همه‌ی شما در این مورد یکسان بوده است؟ چرا؟

اندیشه‌های انسان‌ها در انجام کارهای یکسان متفاوت است. این عامل و عوامل دیگر موجب می‌شوند که انسان‌ها کارهای خود را متفاوت با یک‌دیگر انجام دهند. آیا تا به حال درباره‌ی استعدادها، توانایی‌ها و مهارت‌های خود اندیشیده‌اید؟ آیا تاکنون متوجه شده‌اید برخی از کارها را که شما به راحتی انجام می‌دهید، بعضی افراد دیگر توانایی انجام دادن آن‌ها را ندارند؟ مثلاً:

ممکن است شما خط خوبی داشته باشید یا خوب نقاشی بکشید.

انسان‌ها در طول زندگی از طریق یادگیری‌ها و تجربیات خود، توانایی‌ها و مهارت‌های گوناگونی را کسب می‌کنند.

ممکن است توانایی شما در کارهای عملی و فنی بیشتر باشد یا در کارهای فکری مثل نویسندگی یا در هر دو.

ممکن است شما صدای خوبی داشته باشید و بتوانید قرآن را با صوت زیبا تلاوت کنید یا سرود بخوانید.

روشن است که هر انسانی، همه‌ی استعدادها و توانایی‌ها را در خود نمی‌یابد. خداوند انسان‌ها را با استعدادهای گوناگون آفریده است. انسان‌ها در طول زندگی از طریق یادگیری‌ها و تجربیات خود، توانایی‌ها و مهارت‌های گوناگونی را کسب می‌کنند.

بحث و گفت و گو کنید.

آموختید که ما انسان‌ها استعدادها، توانایی‌ها، اندیشه‌ها و تجربه‌های گوناگونی داریم. هیچ‌یک از ما در همه‌ی موارد از دیگران برتر نیستیم، بلکه هم دیگران به توانایی‌ها، تجربه‌ها و اندیشه‌های ما نیاز دارند و هم ما برای حل کردن بسیاری از مسائل و مشکلات خود می‌توانیم از اندیشه و تجربه‌ی دیگران استفاده کنیم. با توجه به این مطلب، به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

مشورت یعنی چه؟

مشورت، فایده‌های زیادی دارد. انتخاب بهترین نظر، دوری از خودرأیی و ایجاد محبت و علاقه از جمله‌ی آن است. آیا می‌توانید به فایده‌های دیگر آن اشاره کنید.

با هر یک از افراد زیر، در چه مواردی می‌توانید مشورت کنید:

اعضای خانواده (پدر، مادر، برادر و خواهر)، معلم، مربی تربیتی، دوست و

امام جماعت مسجد.

البته تنها افراد کم‌تجربه نیستند که با دیگران مشورت می‌کنند بلکه افراد باتجربه نیز از مشورت با دیگران، بهره می‌گیرند. حتماً تاکنون مادر شما هم بارها در مورد قدردانی از پدرتان، نوع غذا، نحوه‌ی چیدن وسایل منزل (مثل تخت، کمد و ...) نظرتان را پرسیده

ما از طریق مشورت با اعضای خانواده مسائل خود را بهتر حل می‌کنیم

است. به نظر شما، اگر مادران باتجربه است، دیگر چه دلیلی دارد که با شما مشورت کند؟ معمولاً پدرها نیز در بسیاری از کارهای مهم، مثل راه‌های تشویق فرزندان به نماز خواندن، خرید یا اجاره‌ی منزل و هم‌چنین تهیه‌ی وسایل منزل با همسر و فرزندان خود مشورت می‌کنند.

به نظر شما مشورت کردن در این موارد، چه ضرورتی دارد؟ همان‌طور که ملاحظه می‌کنید، ما انسان‌ها برای بهتر زندگی کردن دائماً با اطرافیان خود مشورت می‌کنیم و به این ترتیب، علاوه بر اندیشه‌ی خود از اندیشه‌ی دیگران نیز بهره‌مند می‌شویم.

نتیجه‌گیری کنید.

افرادی که در کارهای خود با آن‌ها مشورت می‌کنید، ویژگی‌هایی دارند؛ مثلاً، در زمینه‌ی موضوع مورد مشورت دارای آگاهی و اطلاعات کافی هستند. در زمینه‌ی مورد نظر تجربیاتی دارند.

به نظر شما، این افراد باید دارای چه ویژگی‌های دیگری باشند؟

شکل را کامل کنید.

خلاصه کنید.

– ما به استعدادها، توانایی‌ها و اندیشه‌های یک‌دیگر نیازمندیم.

.....

.....

.....

پرسید و پاسخ دهید.

– خانواده‌ای که اعضای آن با یک‌دیگر مشورت نمی‌کنند، با چه

مشکلاتی روبه‌رو می‌شود؟

.....

.....

.....

فعالیت خارج از کلاس

۱ – حضرت علی (ع) می‌فرماید: «هرکس تنها به رأی خویش تکیه کند، هلاک شود و هرکس با صاحب‌نظران به مشاوره و تبادل نظر بنشیند، در عقل‌هایشان شریک گردد.»^۱ معنای این حدیث را در چند سطر توضیح دهید.
۲ – سؤال‌های زیر را با پدر و مادر خود در میان بگذارید و با آن‌ها گفت‌وگو کنید.

الف – آیا آن‌ها در زندگی خود، موردی را به یاد دارند که با مشورت کردن به نتیجه‌ی خوبی در کارها رسیده باشند؟

ب – آیا به خاطر می‌آورند که در انجام کاری به علت مشورت نکردن با دیگران، با مشکلاتی روبه‌رو شده باشند؟

پ – آیا آن‌ها علاقه دارند که در کارهای مختلف با شما مشورت کنند؟

احساس مسئولیت در خانواده چگونه مشخص می شود؟

بحث و گفت و گو کنید.

شما در خانواده‌ی خود وظایف گوناگونی بر عهده دارید و آن‌ها را انجام می‌دهید.

– داشتن احساس مسئولیت در انجام این وظایف یعنی چه؟

– احساس مسئولیت در انجام وظایف چه نتایج دارد؟

فردی که انجام دادن کاری را بر عهده می‌گیرد، باید آن را با علاقه، دل‌سوزی، درست و به موقع انجام دهد.

در تصویر دقت کنید. هریک از این افراد (نوجوان عابر، پلیس و رانندگان) در انجام وظایف خود چگونه احساس مسئولیت می‌کنند؟

اگر در انجام وظایفی که خانواده به ما محول می‌کند
احساس مسئولیت نکنیم، چه پیش می‌آید؟

فرض کنید پدرتان وظیفه‌ی آب‌دادن به گل‌ها و گیاهان منزل را به شما واگذار کند. اگر شما
 - به موقع و در زمان معینی به آن‌ها آب برسانید ؛
 - با دقت به آن‌ها آب دهید تا صدمه نینند ؛
 - مسئولیتی را که قبول کرده‌اید، فراموش نکنید و آن را به موقع انجام دهید ؛
 - حتی اگر دوستانتان در زمان انجام آن وظیفه شما را به بازی دعوت کنند، به دلیل
 مسئولیتی که بر عهده گرفته‌اید، دعوت آن‌ها را تا تمام‌شدن کار خود نپذیرید ؛
 نسبت به وظیفه‌ای که انجام دادن آن را قبول کرده‌اید، احساس مسئولیت می‌کنید.
 حاصل این احساس مسئولیت چیست؟ گل‌ها و گلدان‌هایی که به خانه‌ی شما طراوت می‌بخشند
 و شما و پدر و مادرتان با مشاهده‌ی آن‌ها خوشحال می‌شوید. در چنین خانه‌ای، هریک از
 اعضای خانواده وظایفی را بر عهده می‌گیرد و نسبت به انجام‌دادن آن‌ها احساس مسئولیت
 می‌کند. حاصل این احساس مسئولیت مشترک، خانواده‌ای مهربان و صمیمی است.

.....
 - حال اگر وظیفه‌ی آب‌دادن به گل‌ها و گیاهان منزل خود را بر عهده بگیرید ولی در
 وقت معین به آن‌ها آب نرسانید ؛
 - با دقت به همه‌ی گل‌ها آب ندهید و در اثر فشار آب به آن‌ها صدمه برسانید ؛
 - بعضی اوقات نیز آب‌دادن به آن‌ها را فراموش کنید ؛
 آیا باز هم می‌توانید بگویید که از احساس مسئولیت برخوردارید؟ چرا؟
 حاصل این احساس مسئولیت نکردن چه خواهد بود؟
 گل‌هایی با ساقه‌های شکسته، پژمرده و خشکیده و گیاهانی افسرده و

بحث و گفت و گو کنید.

الف - به نظر شما اگر سایر اعضای خانواده نیز در انجام وظایف خود
 احساس مسئولیت نکنند، چه وضعی پیش خواهد آمد؟
 آیا می‌توان گفت که اعضای چنین خانواده‌ای از یک‌دیگر راضی هستند؟
 ب - در تصویر صفحه‌ی قبل، اگر هریک از افراد در انجام وظایف خود
 احساس مسئولیت نکنند، چه پیش می‌آید؟

خلاصه کنید.

— احساس مسئولیت برای درست و به موقع انجام دادن کارها ضروری است.

.....

.....

.....

پرسید و پاسخ دهید.

— ویژگی‌های شخصی را که در انجام کارها احساس مسئولیت می‌کند،

با کسی که احساس مسئولیت نمی‌کند، مقایسه کنید.

.....

.....

.....

فعالیت خارج از کلاس

۱— یکی از وظایفی را که در منزل بر عهده گرفته‌اید (مثل خریدن نان

یا شستن ظرف‌ها) مشخص کنید؛ اگر در انجام این کار احساس مسئولیت

نکنید، چه پیش می‌آید؟ عواقب این بی‌مسئولیتی را در دفتر خود فهرست

کنید.

۲- جدول زیر را کامل کنید.

وضعیت خانواده‌ای که اعضای آن احساس مسئولیت نمی‌کنند.	وضعیت خانواده‌ای که اعضای آن احساس مسئولیت می‌کنند.
کارها به موقع انجام نمی‌شود.	کارها به موقع انجام می‌شود.

۳- پیامبر گرامی اسلام فرموده‌اند: «همه‌ی شما نسبت به یک‌دیگر مسئولید.» این حدیث را در چند سطر توضیح دهید.

نظم در خانواده چه اهمیتی دارد؟

بررسی کنید.

یک ساعت را در نظر بگیرید؛ این ساعت از چند جزء تشکیل شده است.

این اجزا به یکدیگر وابسته اند و یک واحد را تشکیل می دهند.

به نظر شما وابستگی این اجزا چه هدف مهمی را دنبال می کند؟

در چه حالتی این هدف تحقق پیدا خواهد کرد؟

خانواده را از چه جهاتی می توان به ساعت تشبیه کرد؟

شما صبح زود هنگامی که می خواهید برای رفتن به مدرسه آماده شوید، ابتدا لباس های خود را از جالباسی برمی دارید و به تن می کنید؛ جوراب هایتان را از جای مخصوص برمی دارید و می پوشید؛ کفش های خود را نیز از جاکفشی برمی دارید و بعد از تمیز کردن آنها را به پا می کنید و سپس راهی مدرسه می شوید. شما وسایل گفته شده را از محل های مخصوص برمی دارید. به نظر شما، آیا همه ی وسایل منزل محلّ مخصوصی دارند؟ در منزل شما، محلّ مخصوص مسواک ها، کتاب ها، خودکارها، کیف ها، بشقاب ها، وسایل بازی و ... کجاست؟ زمانی که از مدرسه به خانه برمی گردید، کفش ها و جوراب هایتان را از پا و لباس های مدرسه را از تن درمی آورید. آنها را در چه محلّی قرار می دهید؟ حتماً در جای مخصوص خودشان.

قراردادن وسایل و اشیا را در جای مخصوص خود چه می نامند؟

ممکن است در همسایگی شما خانواده ای زندگی کنند که بسیاری از وسایل منزل خود را در جای مخصوص قرار ندهند. در این صورت، اگر وارد منزل آنها شوید،

هر چیزی را در جای غیرمنتظره‌ای می‌بینید؛ مثلاً کفش‌ها را در کنار اتاق یا روی طاقچه و... شاید در مورد سایر وسایل نیز در چنین خانه‌ای همین وضع را ببینید. اعضای این خانواده احتمالاً یاد نگرفته‌اند که هنگام وارد شدن به خانه، وسایل و لباس‌های خود را در جای مخصوص قرار دهند.

بحث و گفت و گو کنید.

نظم یعنی چه؟ آیا نظم تنها این است که وسایل خود را در جای مخصوصی

قرار دهیم؟

در چه صورت می‌توان خانواده‌ای را منظم نامید؟

شما برای افزایش نظم در خانواده‌ی خود، به دیگر اعضای خانواده چه

کمکی می‌توانید بکنید؟

آیا نظم تنها این است که وسایل خود را در جای مخصوصی قرار دهیم؟

احتمالاً شما با برنامه‌ی روزانه آشنا هستید و هریک برای فعالیت‌های روزانه‌ی خود برنامه‌ای دارید؛ مثلاً برنامه‌ی درسی امروز شما مشخص است. شما برنامه‌ی امروز و روزهای دیگر هفته را روی کاغذ نوشته‌اید تا انجام دادن آن‌ها را فراموش نکنید. هر روز که از مدرسه به منزل برمی‌گردید، به برنامه‌ی درسی روز بعد نگاه می‌کنید و براساس آن به مطالعه و انجام دادن تکالیف خود می‌پردازید.

هم‌چنین برای برداشتن دفترها و کتاب‌های لازم و قراردادادن آن‌ها در کیف مدرسه به برنامه‌ی خود توجه می‌کنید. برخی از شما ممکن است برای دیگر فعالیت‌های روزانه‌ی خود نیز برنامه‌ای تنظیم کرده و آن‌را روی برگه‌ای نوشته باشید.

کسانی که برای انجام دادن کارهای خود برنامه‌ی منظمی دارند، روشن است که در هر ساعت شبانه‌روز چه کارهایی را باید انجام دهند. آن‌ها با عمل کردن به برنامه‌ی روزانه در کارهای خود موفق‌ترند و هیچ‌گاه در انجام کارهایشان احساس نگرانی نمی‌کنند؛ زیرا برای انجام دادن تکالیف درسی و سایر فعالیت‌های خود زمان مشخصی را در نظر گرفته‌اند.

برنامه‌ی خانواده

هر فرد می‌تواند برای خود برنامه‌ی روزانه تنظیم کند. خانواده‌ها هم می‌توانند برای خود برنامه‌ای داشته باشند و در مواردی چون دید و بازدید دوستان و آشنایان در روزهای عید نوروز، براساس برنامه‌ی خاصی عمل کنند. ممکن است در بین همسایگان شما خانواده‌هایی باشند که از قبل برنامه‌ای به این منظور تهیه می‌کنند؛ مثلاً مشخص می‌کنند که در روزهای زوج به عیددیدنی بروند و در روزهای فرد در خانه بمانند و منتظر مهمانان باشند یا این که به ترتیب به دیدن چه کسانی بروند.

آیا شما هم در خانواده‌ی خود، برای دید و بازدید روزهای عید نوروز برنامه‌ای دارید؟ خانواده‌ها در موارد دیگری نیز می‌توانند برنامه داشته باشند. برنامه به ما کمک می‌کند که کارهای خود را بهتر انجام دهیم و از انجام دادن کارهای ضروری غافل نشویم. آیا می‌توانید برخی از موارد دیگری را که خانواده می‌تواند برای آن‌ها برنامه داشته باشد، نام

ببرید؟

خلاصه کنید.

– افراد منظم و با برنامه در زندگی خود موفق ترند.

.....

.....

.....

پرسید و پاسخ دهید.

– افرادی که نظم را رعایت نمی کنند، با چه مشکلاتی روبه رو می شوند؟

.....

.....

.....

فعالیت خارج از کلاس

۱ – شما هم احتمالاً برنامه‌ی روزانه‌ای دارید ولی شاید تا به حال آن را روی کاغذ ننوشته باشید. نوشتن برنامه‌ی روزانه فایده‌های زیادی دارد. با مشورت والدین، برنامه‌ی روزانه‌ی خود را بنویسید. سپس به این سؤال پاسخ دهید: برای تنظیم این برنامه، علاوه بر هدف به چه چیزهای دیگری توجه کرده‌اید؟

۲ – در دین اسلام به «نظم» سفارش بسیار شده است. با کمک معلم و والدین خود درباره‌ی آن حدیثی پیدا کنید و معنای آن را در کلاس بررسی کنید.